

या च श्रुतिः [८.३.४.१.४.५.] प्राणा वै वालखिल्याः प्राणानिवैतदुपदधाति ता
 यद्वालखिल्या नाम यद्वाऽऽर्चयोरसम्भिन्नं भवति खिल इति वै तदाचक्षते वा-
 लमात्रादु हेमे प्राणा असम्भिन्नास्ते यद्वालमात्रादसम्भिन्नास्तस्माद्वालखिल्याः ॥१॥
 सप्त वाऽऽमे पुरस्तात्प्राणाश्चत्वारि दोर्वाह्वाणि शिरो ग्रीवा यदूर्ध्वं नभिस्तत्सप्त-
 ममङ्गेऽङ्गे हि प्राणाः ॥४॥ सप्त वाऽऽमे पश्चात्प्राणाश्चत्वार्यूर्ध्वग्रीवानि द्वे प्रतिष्ठे
 यद्वाङ्गभिस्तत्सप्तममङ्गेऽङ्गे (26.) हि प्राणा एते वै सप्त पश्चात्प्राणास्तानस्मिन्नेत-
 दधातीति ॥५॥ इति सूत्रार्थः ॥ मूर्धासि अनुष्टुप् यन्त्री परोक्षिक् । ऋग्वये च-
 तुर्दश यज्ञेषु वालखिल्यादेवत्यानि । हे इष्टके त्वं मूर्धा मूर्ध्वदुत्तमा राट् राज-
 माना चासि । हे इष्टके त्वं ध्रुवा स्थिरा धरुणा धारणहेतुश्चासि । हे इष्टके त्वं
 धर्त्री धारणं कुर्वती धरणी भूमिद्वया चासि । एवमिष्टकात्रयस्य त्रिलोकद्वयत्वम्
 तदुक्तं श्रुत्या [८.३.४.८.] मूर्धासि राडितीमं लोकमरोहन् ध्रुवासि धरुणेत्यन्तरि-
 न्नलोकं धर्त्र्यसि धरणीत्यमुं लोकमिति ॥ आयुषे वा आयुर्वृद्ध्यर्थं त्वामुपदधामि ।
 वर्चसे काल्यर्थं त्वामुपदधामि । कृष्यै सस्यनिष्पत्तये त्वामु° । क्षेमाय सम्पादितध-
 नरक्षणाय त्वामु° । इष्टकाचतुष्टयस्य पशुसंस्तवः (27.) आयुषे वा वर्चसे वा कृ-
 ष्यै वा क्षेमाय वेति चत्वारश्चतुष्पादाः पशव इति [८.३.४.८.] श्रुतिः ॥२१॥

a. यन्त्री राड्यल्यसि यमनी ध्रुवासि धरित्री । इषे त्वोर्जे वा रय्यै वा पो-
 षाय वा । b. लोकं पृण° । c. ता अस्य° । d. इन्द्रं विश्वा° ॥२२॥

हे इष्टके त्वं यन्त्री नियमोपेता राट् राजमाना चासि । तथा यन्त्री स्वयमपि
 सती यमनी सर्वेषां नियमकारिण्यसि । ध्रुवा स्थिरा सती धरित्री भूमिद्वया चा-
 सि । तिसृणां त्रिलोकसंस्तवः यन्त्री राडित्यमुं लोकमरोहन् यल्यसि यमनीत्य-
 न्तरिन्नलोकं ध्रुवासि धरित्रीतीमं लोकमिति [८.३.४.१०.] श्रुतिः ॥ हे इष्टके इषे
 ऽन्नाय त्वामुपदधामि । ऊर्जे बलाय त्वामु° । रय्यै धनाय त्वामु° । पोषाय धनपु-
 ष्यै त्वामु° । इषे त्वोर्जे वा रय्यै वा पोषाय वेति चतस्रश्चतुष्पादाः पशव इति [८.
 ३.४.१०.] श्रुतेश्चतसृणां पशुसंस्तवः ॥ का° [१०.१.१५.] उत्तरश्रोणेरधि लोक-
 मृणाः पूर्ववत् । उत्तरश्रोणेरारभ्य प्रथमचितिवदेव लोकमृणा उपदधाति । ततः
 पुरीषनिर्वापोपस्थाने ॥२२॥ ॥ इति तृतीया चितिः ॥ ॥